

Uxío Novoneyra

- Letras Galegas
- Unha vida en fotos
- Escolla de poemas
- Bibliografía

Coñece ao autor:

Visita o blog
Xoga cos caligramas
Investiga nas webquest

Agradecementos:

Rosana Rodiles
Segrel do Penedo e
BiblioAlfonso
RAG
Web oficial do autor

Curso 2009/10
número 28

Boletín de biblioteca

Especial Letras Galegas

Letras Galegas 2010

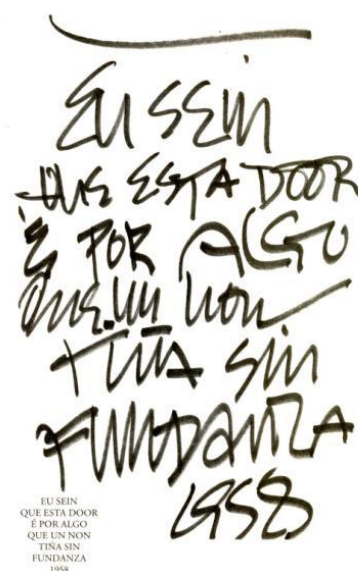
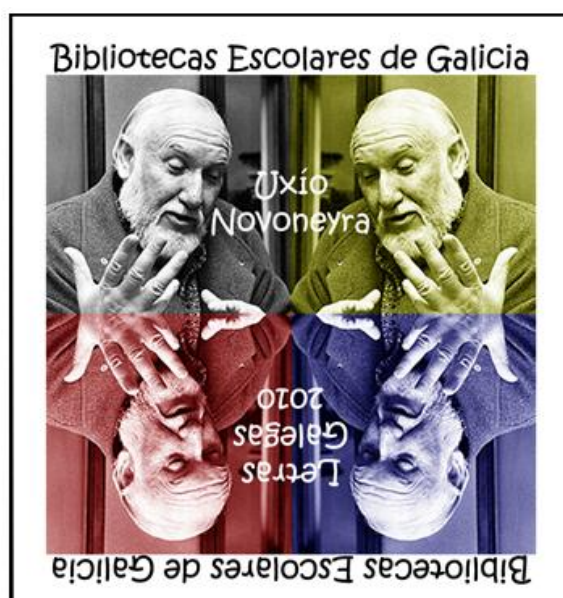
A Real Academia Galega

homenaxea este ano a un poeta cunha obra na que asoma a terra e asoman todas as inquedanzas de quen está comprometido cos seus signos de identidade.

É a súa unha poesía esencial, espello do seu cosmos, unha poesía que fala e respira por todos os galegos que foron e falan a nosa lingua. Estamos ante un home que fai unha tremecida representación de si mesmo e das súas montañas do Courel.

Uxío Novoneyra, fillo de labrego de Parada de Moreda, na Serra do Courel, herdou a voz dos seus para lle cantar á natureza que o invade. Tamén herdou o saber observar, mirar, ver e expresar o espazo e o tempo do seu contorno nativo.

El mesmo dicía que ***“a terra esixe moitas miradas para ser coñecida; esixe moita paixón para acadar a súa dimensión sagrada, de significación total”***.

REAL ACADEMIA GALEGA

Unha vida en fotos

Uxío Novoneyra -Novo Neira no rexistro civil- naceu o 19 de xaneiro do 1930 na aldea de Parada. Por parte de nai procedía dunha estirpe de fidalgos rurais con pazo na parroquia cebreirega de Pacios do Señor; por parte de pai, dunha familia de podentes labregos; a súa casa natal era a máis forte da aldea.

Chegado o tempo, Uxío estudou o Bacharelato en Lugo, onde fixo fraternal amizade co seu estrito coetáneo Manuel María. Xunto con el, frecuentou o trato de intelectuais da xeración anterior, como Luís Pimentel -mestre de poesía para os dous-, Ánxel Fole, Celestino Fernández de la Vega, Ánxel Johán e Ramón Piñeiro.

Ós 19 anos Uxío trasladouse a Madrid, onde ficou ata 1951 e se matriculou como ouvinte na Facultade de Letras. Voltou a Galicia para facer o servizo militar, coincidiu de novo con Manuel María. Rematado o período de instrución, os dous foron destinados a Santiago, onde seguiron en fraternidade, frecuentando de novo Ramón Piñeiro e outros intelectuais e artistas entre os cales Otero Pedrayo e Carlos Maside foron talvez os máis decisivos na súa formación.

Estando en Santiago, Novoneyra enfermou dunha pleuresía que o tivo ás beiras da morte e lle deixou longas secuelas. Entre 1953 e 1962 viviu case recluído no Courel. Cando volveu para a aldea, había nela veciños vidos de fóra: María Mariño Carou e o seu marido Roberto Pose, mestre de Parada, os dous en amizade cordial coa súa familia, propietaria da casa da escola. A fraternal relación cotiá entre o mozo poeta, que xa escribira *Os eidos*, e aquela complexa muller de Noia, foi unha das grandes e frutíferas amizades literarias de Galicia.

En 1962 Uxío radicouse por un tempo en Madrid, onde traballou en programas de radio e televisión como comentador e recitador de poesía. Desta época debe datar tamén a súa amizade co gran poeta galego de expresión castelá Carlos Oroza. Pero en 1966 volveu para a casa, reclamado pola vellez e enfermidade de seus pais, e seguiu residindo no Courel.

Contra 1968 coñeceu a lucense Elba Rei -«leve azafrán entre laranxa e cera», diría moitos anos despois en verso perfecto- coa que casou en 1973 e coa que tivo tres fillos, Branca-Petra, Uxío e Arturo. Elba Rei é enfermeira; de casados residiron durante anos no Courel, ou máis ben entre o Courel e Lugo, até que en 1983 se radicaron en Santiago; o ano anterior Novoneyra fora elixido presidente da Asociación de Escritores en Lingua Galega, cargo que ostentou até a súa morte en 1999.

A súa poderosa voz e o seu sabio e delicadísimo manexo de todos os recursos da expresión oral e corporal fixeron del un recitador -el prefería a palabra «dicidor»- inimitable, non só dos seus propios poemas, senón tamén dos alleos, e especialmente das cántigas dos trovadores. Á súa condición de poeta xenial unía varias condicións persoais que o converteron nun auténtico mito: unha bondadosa inxenuidade de neno enorme -Mozo Grande, díxolle Ferrín-, un radical compromiso cívico co pobo e coa lingua e unha insubornable e tranquila honestidade na súa vida.

Escolla de poemas

(Os eidos-1)

DOBRAN as campás da neve...
A alma de seu gardada
tornouse inda máis calada
e nin pode nin se atreve.

Chámanos iste día que chove

Chámanos iste día que chove.
Chámanos cada verba
cada sorriso cada xeito cada ollada nosa
cada val e cada teso.

LETANÍA (Fragmento)

GALICIA digo eu ún di GALICIA
GALICIA decimos todos GALICIA

hastr'os que calan din GALICIA e saben sabemos

GALICIA da door chora á forza GALICIA da tristura triste
á forza
GALICIA do silencio calada á forza GALICIA da fame
emigrante á
forza GALICIA vendada cega á forza GALICIA tapeada
xorda á
forza GALICIA atrelada queda á forza

libre pra servir libre pra servir libre pra non ser libre pra
non ser
libre pra morrer libre pra morrer libre pra fuxir libre pra
fuxir

GALICIA labrega GALICIA nosa GALICIA mariñeira
GALICIA nosa
GALICIA obreira GALICIA nosa GALICIA irmandiña
GALICIA viva

LIBERTÁ CHAMAS NOS OLLOS TRISTES

LIBERTÁ chamamos nos ollos tristes nas caras do
METRO
nos que xa perderon o futuro e ganan o pan con
sobresalto
na gran cidade nos tesos cumes i en todo silencio
preguntando.

Vélante os xóvenes
i os que saben da morte e xuntan inseguranza i
desamparo.
Cando vexo un neno penso en ti
e si oio un ruído sin nome coido que ti chegas i
acude todo o sangue.

Todo ruído sen nome é un agoiro.

SE O PASADO É PASADO

Se o pasado é pasado
i o presente é o urgente
por qué inda busca a xente
aquil soño clausurado?

Vido visto ben Santiago
i esa cuestión non resolta
fago camiño de volta
camiño de volta fago.

Camiño de volta fago
volvo do cabo do Mundo.
Terra sólo en ti me fundo:
é a certeza que trago.

IES Fernando Esquío

Empedrón 16

TELÉFONO:

981391080

FAX:

981391280

E-MAIL

fesquio@gmail.com

Visítanos

no noso blog:

www.blogfesquio.blogspot.com

Bibliografía

Os eidos, Galaxia, Vigo 1955.

Elexías do Courel e outros poemas [edición bilingüe, indebidamente titulada en castelán pola editorial], Colección Adonais, Rialp, Madrid 1966. Reeditado co título de Tempo de elegía, Vía Láctea, Oleiros 1991.

Os eidos-2, Galaxia, Vigo 1974. Contén poemas case todos posteriores ós d'Os eidos. Inclúe a Letanía de Galicia, daquela xa célebre.

Poemas caligráficos, Brais Pinto, Madrid 1979.

Os eidos. Libro do Courel, Xerais, Vigo 1981. Reúne os libros Os eidos de 1955 e Os eidos-2, É a edición definitiva do seu libro central.

Publicou tamén tres libros narrativos para nenos: **O cubil de Xabarín** (1990), **Gorgorín e Cabezón** (1992) e **Ilda, o lobo, o corzo e o xabarín** (1997).

Uxío Novoneyra foi esencialmente un poeta, e foino ademais coma ninguén, todos os días da súa vida, cunha nobre obsesión que encheu a súa obra de luz e de poder, e que lle gañou a admiración e o amor de gran parte do pobo. Entre as moitas glorias da súa obra pódense citar dúas ben grandes: converteu o Courel nun mito nacional, e é autor dunha presa de poemas que expresan cunha autenticidade e unha eficacia milagrosa a emoción da terra, a emoción da lingua, a emoción democrática de formarmos parte dun pobo e dunha nación e dunha esperanza:

É xa hora de que sexas toda patria dos teus
dos que gardaron a fala en que máis se dixo adeus
e sexas dona de ti e señora de falar
señora de decidir e dona de se negar.

Muller pra lonxe, Deputación Provincial de Lugo, 1986. Contén poemas de amor ilustrados con caligrafías do autor e debuxos de Carlos Pardo Teixeiro.

Do Courel a Compostela, Sotelo Blanco, Santiago 1988. Inclúe entre outros moitos o mítico Vietnam Canto, a Letanía de Galicia e o romance de Manuel de Ribadaira.

Poemas da doada certeza i este brillo premido entre as pálpebras, Espiral Maior, A Coruña 1994.

Arrodeos e desvíos do Camiño de Santiago e outras rotas, Hércules de Ediciones e Xerencia de Promoción do Camiño de Santiago, A Coruña 1998.

Nome e grupo:

Suxerencias

Autor	Título	Formato